

Zuidwolde (Drenthe)

Zuidwolde (Drents: *Zuudwolde*) is het grootste dorp en de voornaamste kern in de gemeente De Wolden in de Nederlandse provincie Drenthe.

De dorpjes Fort en Veeningen maakten oorspronkelijk deel uit van de voormalige zelfstandige gemeente Zuidwolde.

Geschiedenis

Het esdorp Zuidwolde is in de vroege Middeleeuwen ontstaan op de hoge zandgronden te midden van uitgestrekte moerasgebieden. Op de zandkoppen in dit moeras ontstonden vele kleine esgehuchten en esdorpen, zoals Drogt, Nolde, Ten Arlo, Linde, Lubbinge en Steenbergen.

Met name in Ten Arlo, tegenwoordig een beschermd dorpsgezicht, is het karakter van een Drents esgehucht goed bewaard gebleven. De meeste namen van de vele buurtschappen in de omgeving van Zuidwolde zijn afgeleid van de lokale omstandigheden.

Vuile Riete komt van 'voele riete', dichtgegroeide beek, en Pieperij is een verbastering van 'piepe in de riete' wat zoveel betekent als een duiker in een stroompje. Zuidwolde was voor deze buurtschappen het hoofddorp.

De omgeving van Zuidwolde veranderde ingrijpend door de grootschalige hoogveenontginningen die vanaf de 17e eeuw plaatsvonden op initiatief van de familie Van Echten. Hierdoor ontstonden vele nieuwe buurtschappen. Het grootste deel van het veen is echter pas na 1850 ontgonnen.

Het dorp is sindsdien aanzienlijk uitgebreid. Er was sprake van een voor een esdorp opvallend langgerekt bebouwingslint aan weerszijden van de Hoofdstraat. Dit langgerekte patroon werd in de vooroorlogse periode versterkt door een verdere uitbreiding in de richting van de buurtschappen Steenbergen en Schottershuizen. Na de oorlog vonden uitbreidingen vooral aan de oost- en westzijde van het dorp plaats, waarbij de langgerekte dorpsstructuur vrijwel geheel verloren is gegaan.